

Povelja prijateljstva Grada Pleternice i Grada Novske

- obrazloženje -

Sklapanje prijateljstva i savezništva gradova tradicija je stara gotovo koliko i povijest gradova. Dakle, tisućama godina.

Prijateljstva se sklapaju zbog povijesnih, geografskih, etnoloških i drugih razloga, a posljednjih više od pola stoljeća posebna pozornost i skrb stavljena je na prijateljstva europskih gradova nakon Drugog svjetskog rata kako bi europsko zajedništvo nakon ratne katastrofe dobilo i svoju lokalnu dimenziju.

Partnerstva europskih gradova razvijala su se u čvrsta prijateljstva te predstavljala jamstvo sigurnije i prijateljski nastrojene Europe, posebice gradova nekoć zaraćenih zemalja.

Prijateljstva gradova nemaju nužno međunarodnu razinu, štoviše, partnerstva se potvrđuju i unutar granica jedne zemlje. U Hrvatskoj također postoje prijateljstva gradova na nekoliko različitih osnova – hrvatski kraljevski gradovi, gradovi prijatelji iz Domovinskog rata, ali i prijateljstva utemeljena zbog povijesnih razloga. U posljednje vrijeme razvilo se i prijateljstvo gradova nastalo zajedničkom suradnjom na različitim razvojnim projektima.

Gradovi Pleternica i Novska manji su hrvatski gradovi čija značajnija urbanizacija počinje u drugoj polovici 20. stoljeća te koji donedavno nisu imali snažnijih poveznica.

Dobivanjem statusa grada, Novska 1993., Pleternica 1997., ova dva slavonska mjesta započinju ubrzani gospodarski te društveno-komunalni razvoj. Oba grada razvijaju novu obrazovnu infrastrukturu, izgradili su nove knjižnice, osnovali su poduzetničke zone, razvojne agencije i poduzetničke centre, izgradili i grade kulturno-turističke znamenitosti te osnivanjem poduzetničkih inkubatora diverzificiraju gospodarstvo svoga kraja.

Suočeni sa svim izazovima današnjice, posebice depopulacijom, ovi gradovi kroz sve ove projekte stvarali su i stvaraju okvir za kvalitetan društveni, infrastrukturni i gospodarski razvoj kao preduvjet za ostanak i opstanak.

Zbog svojih sličnih povijesnih okolnosti, posebice naseljavanja Hrvata iz Bosne i Hercegovine, ovi gradovi razvili su i bogatu međunarodnu aktivnost kroz zajedničke projekte s Općinom Tomislavgrad.

Takvim prijateljstvom u Pleternici nastao je Trg i Muzej bećarca, dok se u Novskoj iz sličnih izvora financiranja prekogranične suradnje opremao dječji vrtić te dječja igrališta.

U takvim okolnostima, razvilo se i prijateljstvo između ova dva slavonska grada, u kojima je rad na razvojnim projekatima postao poluga za međusobnu razmjenu informacija i iskustava, ali i za zdravu kompetitivnost Pleternice i Novske.

Uz sve ovo, postoji i još jedna snažna poveznica Novske i Pleternice, široj javnosti nedovoljno poznata. Grad Pleternica, točnije Brodski Drenovac, uz susjedni Lovčić, donedavno su bili jedini poznati lokaliteti na kojima je pronađena starohrvatska glagoljica u Slavoniji. Iako su bili iznimka, postojanje glagoljskih spomenika u Brodskom Drenovcu bio je dokaz o rasprostranjenosti glagoljice kao hrvatskog pisma i u kontinentalnom dijelu Hrvatske.

Arheološkim iskapanjima od 2018. godine na lokalitetu crkve sv. Luke u Novskoj pronađeno je i brončano zvono na kojem je urezan natpis „Marie mati Bo(...)“ na uglatoj glagoljici. Tim je nalazom glagoljica dodatno potvrđena kao pismo u uporabi i kontinentalne Hrvatske, ali je i vjerodostojnijim potvrđen i glagoljski natpis na kamenu kraj Subockog grada koji je požeški podžupan Čoka prepisao 1817., a prijepis spominje Ivan Kukuljević Sakcinski u „Nadpisi srednjovječni i novovjekni u crkvah, javnih i privatnih zgradah, itd. u Hrvatskoj i Slavoniji“ iz 1891. godine, no kamenom spomeniku trag se tim zapisom i gubi.

Time su Pleternica i Novska jedini slavonski gradovi, uz Općinu Brodski Stupnik, u kojima je potvrđena i pronađena glagoljica kao jedno od hrvatskih pisama čiju prisutnost pratimo najviše uz jadransku obalu i na otocima.

Glagoljica kao sastavni dio hrvatske pismenosti i identiteta danas se nalazi na kovanicama zajedničke europske valute eura te predstavlja vidljiv pisani trag hrvatske trinaeststoljetne pisane povijesti na tom slavenskom, a još više hrvatskom pismu, koje je za potrebe pokrštavanja slavenskih naroda sastavio i Slavenima na upotrebu predao sv. Konstantin Ćiril, uz brata Metoda, svetac i suzaštitnik Europe.

U posljednjih nekoliko godina, prijateljstvo Pleternice i Novske očituje se i sudjelovanjem gradskih izaslanstva na svečanim sjednicama oba grada povodom blagdana sv. Luke i sv. Nikole, sudjelovanjem pleterničkih poduzetnika i obrtnika na novljanskom Sajmu obrtnika i održivog razvoja, organiziranim vjerničkim hodočašćima novljanskog dekanata tijekom devetnice Gospi od Suza.

S obzirom na postignuti stupanj zajedništva i prijateljstva na više razina, potpisivanjem Sporazuma o prijateljstvu gradovi Novska i Pleternica izražavaju jasnu volju da ovim činom potiču prijateljstva na svim ostalim razinama te da zajednički njeguju hrvatsku, posebice slavonsku kulturu, običaje, identitet, naglašavajući posebnosti ova dva grada u promoviranju očuvane baštine hrvatske pismenosti na glagoljici, uz neprestano razvijanje novih programa i projekata na korist novljanskog i pleterničkog kraja.